

14.

Motion till Finlands riksdag angående antagande av en lag om rätt till allmänt vattenområde inom landskapet Åland. (№ 31/1964).

№ 31/1964.

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y r e l -
s e s framställning till Ålands landsting med
förslag till motion till Finlands riksdag an-
gående antagande av en lag om rätt till allmänt
vattenområde inom landskapet Åland.

Regeringen har till riksdagen tvenne gånger överlämnat propositioner med förslag till lag angående rätt till allmänt vattenområde (Reg. prop. 170/1957 och 34/1959). Vardera propositionen har emellertid sedermera förfallit. Nu har regeringen för avsikt att ånyo avlåta en proposition i ämnet, av vilken ett förslag bifogas i avskrift. Enligt det aktuella lagförslaget hänvisas emellertid till särskild lagstiftning beträffande allmänna vattenområden inom landskapet Åland, i vilket avseende propositionen skiljer sig från de föregående. Vid riksdagens behandling av de tidigare propositionerna gjordes från landskapets sida framställning om beaktande av landskapets särförhållanden i samband med lagstiftningen. Sålunda inlämnade Landstingets Talman till riksdagens lag- och ekonomiutskott, i vilket prop. 170/1957 var under behandling, en skriftlig framställning härom. Under behandlingen av den senare propositionen gjorde Landstinget tvenne framställningar, den första till regeringen (Ål.landskapsstyrelsens framställning 23/1959, lagutskottets bet. 13/1959, stora utskottets bet. 15/1959) och, då regeringen icke snart nog överlämnade proposition till riksdagen i ärendet, den senare till riksdagen genom regeringens förmedling (Ål.l.s:s framställning 27/1959, lagutskottets bet. 15/1959, stora utskottets bet. 16/1959).

Vid behandlingen av prop. 34/1959 remitterades ärendet till lag- och ekonomiutskottet, som inhämtade grundlagsutskottets utlåtande. I detta utlåtande föreslog utskottet, att det i Landstingets motion ingående lagförslaget skulle antagas. Den hänvisning till särskild lagstiftning om rätt till allmänna vattenområden inom landskapet Åland, som nu ingår i förslaget till regeringens nya proposition, grundar sig uppenbarligen på grundlagsutskottets utlåtande från år 1962 och förutsätter sålunda, att Landstinget på samma sätt som vid höstsessionen 1959 gör en framställning till riksdagen om en särskild lag om rätt till allmänna vattenområden inom landskapet Åland.

Med hänvisning till det ovan anförda får landskapsstyrelsen värdsamt föreslå

att Landstinget måtte till regeringen
översända nedanstående motion.

-2-

T i l l F i n l a n d s R i k s d a g

från Ålands landsting.

Regeringen har, enligt vad landskapsstyrelsen har inhämtat, för avsikt att till Riksdagen överlämna en proposition med förslag till lag om rätt till allmänna vattenområden. Detta lagförslag förutsätter, att särskilda stadganden skall utfärdas om allmänna vattenområden inom landskapet Åland.

Enligt 25 § självstyrelselagen för Åland av den 28 december 1951 (FFS 670/51) övergick all "statens fasta egendom och byggnader i landskapet Åland" vid lagens ikraftträdande den 1 januari 1952 i landskapets ägo, med undantag av "egendom och byggnad, som vid lagens trädande i kraft användes eller reserverats för statsverkets behov". Genom förordning den 19 februari 1954 (FFS 47/54) har den fasta egendom, som på grund av undantagsbestämmelsen skall bliva i statens ägo, preciserats. Då den föreslagna lagen om rätt till allmänna vattenområden deklarerar, att allmänna vattenområden skola tillhöra staten, innebär detta en förändring i förhållande till tidigare rättsuppfattning, sådan den kommit till uttryck i Högsta domstolens dom den 20 oktober 1961 i tvistemålet mellan landskapet Åland, staten och bergsrådet Berndt Gustaf Grönblom. Enligt nämnda dom bör allmänt vattenområde anses såsom ett herrelöst område. Ovannämnda stadganden i 25 § självstyrelselagen för Åland medföra sålunda icke, att landskapet ens efter tillkomsten av lagen om rätt till allmänna vattenområden skulle vara ägare till de allmänna vattenområdena inom landskapet Åland.

Då det bör anses stå i överensstämmelse med självstyrelselagens för Åland anda och mening, att övertagande i statens ägo av områden, som tidigare betraktats som herrelösa, i landskapet bör medföra en överföring av områden av samma slag i landskapets ägo, anser landstinget, att en lagstiftning i sådant syfte bör tillkomma. Emellertid måste lagstiftningen såsom gällande äganderätt anses tillhöra Riksdagens lagstiftningsbehörighet enligt stadgandena i 11 och 13 §§ självstyrelselagen för Åland. Då däremot lagstiftningen om nyttjande av vatten hör till landskapets lagstiftningsbehörighet, borde lagstiftningsåtgärden begränsas till enbart frågan om äganderätten till allmänt vattenområde.

Med hänvisning till det ovan anförda får landstinget med hänvisning till 15 § självstyrelselagen för Åland vördsamt anhålla,

att Riksdagen ville antaga nedanstående lagförslag:

"Lag

om rätt till allmänt vattenområde inom landskapet Åland.
I enlighet med Riksdagens beslut stadgas:

1 §.

Finlands territorialvatten i landskapet Åland är, till den del det är beläget utom byarågång, allmänt vattenområde. Allmänt vattenområde inom landskapet är jämte botten landskapets egendom.

2 §.

Härförinnan lagligen förvärvad enskild rätt till fiskeplats utanför byarågång eller annan särskild rättighet till viss del av allmänt vattenområde är fortfarande i kraft. Anordning eller konstruktion, som lagligen tidigare inrättats på allmänt vattenområde och som betjänar sjöfarten eller landtrafiken, hamn, flottning, fiske eller annat syfte mål, må fortfarande där bibehållas utan hinder av stadgandena i denna lag. Landskapet Åland tillkommer icke ersättning för dylik rätt, ej heller för områdets användning såsom underlag för anordning eller konstruktion, som inrättats före denna lags ikraftträdande, örutom då angående dylik ersättning särskilt överenskommits.

Har någon före denna lags ikraftträdande på allmänt vattenområde inmutat mineral- eller sjömalmsfyndighet eller ansökt om utmål, upp- bär staten icke markägare tillkommande andel av försvarsavgiften och kräver icke jordägaren enligt gruvlagen tillkommande brytningsavgift eller annan andel i gruvarbetet.

3 §.

Denna lag medför icke ändring i vad som särskilt är stadgat eller annars gäller om rätt att idka fiske eller jakt på allmänt vattenområde eller där bedriva trafik eller flottning eller utöva annat allmänt nyttjande.

4 §.

Förflyttar sig gräns mellan by och allmänt vattenområde, inverkar detta icke på beståndet av sådan rätt till del av allmänt vattenområde vilken lagligen förvärvats före denna lags ikraftträdande eller vilken i stöd av denna lag överlåtits åt annan. Sådan del av allmänt vattenområde, vilken i vederbörlig ordning tagits i varaktigt bruk av staten eller landskapet Åland, förblir statens eller landskapets egendom.

5 §.

Sådan del av allmänt vattenområde inom landskapet Åland, som genom förordningen den 19 februari 1954 om statens fasta egendom och byggnader i landskapet Åland (47/1954) bibehållits i statens ägo, beröres

icke av stadgandena i denna lag."

Mariehamn, den november 1964.

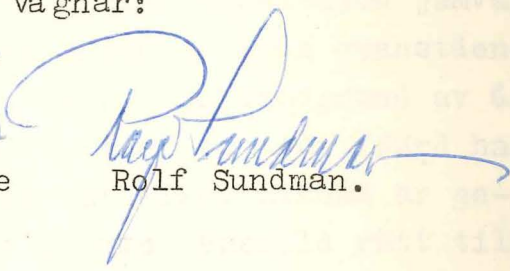
Mariehamn, den 19 november 1964.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd

Hugo Johansson.

Lagberedningssekreterare

Rolf Sundman.

R e g e r i n g e n s proposition till
Riksdagen med förslag till lag om rätt till
allmänna vattenområden.

I lagen den 23 juli 1902, innefattande bestämmingar om råskillnad i vatten och skifte av vattenområde (31/1902), stadgas, att by, då fjärd uppgår i längd och bredd till åtta kilometer eller mera, ej skall råda längre ut i vattnet än till och med femhundra meter från det ställe utanför stranden, där vid vanligt vattenstånd två meters djup vidtager. Är längre ut holme, som under byn lyder, äger dock by även kring holmen lika landgrunds rätt. Vad om stor fjärd är sagt, gäller i saltsjön jämväl vid öppen havsstrand samt utanför skären. Såsom undantag från ovanstående stadgas, att om i vatten viss rågång eller rätt utöver landgrund av ålder är gällande eller särskilt lagligen bestämd, eller om stor fjärd har räknats till bys vatten, länder detta till efter rättelse. Likaså är genom urminnes hävd eller annorlunda lagligen tillkommen enskild rätt till fiskeställe eller fiske utom byarågång fortfarande i kraft.

Det område, varöver by på stranden enligt stadgandena ovan får råda, räknas såsom hörande till byn med lika rätt som byns vattenområde var som helst i de ifrågavarande vattnen för övrigt. Då den landgrunds rätt, som är grundat på ovannämnda stadganden, bestämmes enligt djupförhållandena, anses yttre gränsen för byns vattenområde, där landhöjningen medför ändring i djupförhållandena, förskjutas utåt allt efter som vattendjupet avtager. De största förändringarna i strandbyarnas vattenområden förorsakas av ovannämnda skäl i de norra delarna av Bottniska vikens kust.

De vattenområden i havet, vilka landgrunds rätten omfattar, utgör av den närmast kusten belägna delen av Finlands territorialvatten, vilkas gränser fastställts i lagen den 18 augusti 1956 (463/1956). Enligt nämnda lag indelas territorialvattnen i det inre territorialvattnet samt det yttre territorialvattnet eller territorialhavet. Territorialvattnens yttre gräns, som tillika är Finlands rikssjögräns, löper enligt lagen på ett avstånd av fyra och på vissa ställen tre sjömil från den brutna linje, som utgör yttre gränsen för de inre territorialvattnen och vars hörn- eller baspunkter är belägna på de yttersta punkterna i terrängen, antingen på fastlandet, på öar, på klippor eller på skär. Enstaka ö, klippa, skär eller av dem bildad grupp, som är belägen långt ut till havs, kan ha fristående territorialvatten. Territorialvattnens indelning i inre territorialvatten och territorialhavet har betydelse närmast för tillämpningen av den internationella rätten. Yttre gränsen för de inre territorialvattnen är däremot icke densamma som gränsen för bys vattenområde mot öppna havet. Beroende på strandens form och djupförhållanden

kan till byns vattenområde höra delar av territorialhavet och i motsvarande mån till de yttre territorialvattnen även sådana vattenområden, som berörs av byns landgrunds rätt.

Vattenområden ytterom byarågång i havet och i stora sjöar är vad fiske och jakt beträffar allmänna områden. Jämlikt 2 § lagen om fiske (503/1951) äger varje finsk medborgare rätt att idka fiske i saltsjön utom byarågång. I 3 § av samma lag stadgas åter, att i insjöfjärd utom byarågång den, som är bosatt i kommun, vilken sträcker sig till fjärden, äger rätt att idka mete och annat krokfiske. Kommunerna kan gemensamt besluta, huruvida även annat fiske får bedrivas inom dessa vattenområden. Jämlikt 4 § jaktlagen (146/1934) äger varje finsk medborgare rätt att jaga på öppna havet. På stor insjöfjärd utom byarågång tillkommer rätten att idka jakt i konformitet med fiskerätten den, som är bosatta i de till insjöfjärden angränsande kommunerna.

Med beaktande av 7 kap. 13 § lagen om vattenrätten intar vattenområden ytterom byarågång i hav och sjö med avseende å tillämpningen av lagen om vattenrätten och bland annat rörande allmänt nyttjande samma ställning som vattenområden i allmänhet.

I övriga delar har frågan om de utanför byarågång belägna havs- och sjöområdenas rättsliga ställning däremot varit något oklar. För närvarande bör likväl den åsikt anses vara rådande, enligt vilken fjärdarna i stora insjöar tillhör staten jämlikt den redan i 1683 års skogsförordningen uttalade och av vår lagstiftning i fråga om vissa områden även senare erkända principen att områden, som icke hör till lägenheter och till vilka enskild eller samhälle ej heller annars kan visa bättre rätt, är statens.

Det, som ovan uttalats angående fjärdar i stora insjöar, gäller även stora havsfjärdar inom skärgården. Däremot har frågan om de utanför skärgården samt vid öppna havet belägna, av landgrunds rätten icke berörda havsområdenas rättsliga ställning visat sig mera svårlöst. Dessa vattenområden har visserligen såsom kronans allmänna vatten (kronoallmänning) ansetts tillhöra staten, men olika uppfattningar har framförts därom, huruvida statens rätt till dessa områden endast är ett offentligträttsligt herravälde (imperium) eller samtidigt även innefattar enskild äganderätt (dominium).

Sistnämnda fråga har erhållit praktisk betydelse på grund därav, att även havsbotten jämte där befintliga naturtillgångar har blivit föremål för industriell företagarverksamhet. På kronoallmänningarna har inmutningar i enlighet med gruvlagen verkstälts och gruvverksamhet inletts. Detta har som ett särskilt problem fört fram frågan vem som i

fråga om de utanför byarågångar belägna havsområdena skall betraktas såsom i gruvlagen avsedd jordägare. Sistnämnda fråga har även behandlats av domstolar. Högsta domstolen gav den 20 oktober 1961 dom i ett tvistemål mellan staten, landskapet Åland och en enskild rörande fastställande av äganderätten till ett på finskt territorialvatten men utanför byarågång beläget vattenområde. Enligt högsta domstolens dom tillkom äganderätten till ifrågavarande, inom landskapet Åland belägna vattenområde varken staten eller landskapet, utan området borde i privaträttsligt hänseende betraktas såsom herrelöst område.

Den nuvarande rättsliga situationen, under vilken ovan avsedda havsområden jämte botten bör betraktas såsom herrelösa, kan icke anses tillfredsställande. Regeringen har under denna riksdag överlåtit till Riksdagen en proposition om godkännande av vissa bestämmelser i de år 1958 i Geneve ingångna konventionerna om havsområden och en därtill anslutan proposition med förslag till lag om kontinentalsockeln, enligt vilka stadganden finska staten skulle erhålla betydande rättigheter beträffande havsbotten och det inre därav även utanför det finska territorialhavet. Det är uppenbart att tillämpningen av ifrågavarande konventioner och i synnerhet de nya stadgandena rörande kontinentalsockeln förutsätter en legislativ utredning av de rättsliga frågorna rörande det utanför byarågång belägna finska territorialhavet.

Av ovan anförda orsaker och emedan staten äger rätt att i lagstiftning väg reglera de sistnämnda vattenområdenas rättsliga ställning och nyttjandet av dem, har Regeringen funnit det nödigt att skrida till åtgärder för en sådan reglering. Då motsvarande behov förefinnes även beträffande de stora insjöfjärdarna och havsfjärdarna inom skärgården och då alla de sistnämnda områdenas och kronans till öppna havet gränsande allmänna vattenområdens rättsliga ställning uppenbarligen kan bestämmas med tillämpning av enhetliga principer, har även de nämnda fjärdarna tagits i beaktande vid beredningen av ifrågavarande lagstiftning.

Regeringen har redan två gånger tidigare överlåtit till Riksdagen en proposition med förslag till lag om rätt till allmänna vattenområden. Den vid 1957 års riksdag överlåtna propositionen (Regeringens proposition nr 170/1957 rd.) hänskjöts av Riksdagen för förberedande behandling till lag- och ekonomiutskottet, som likväl icke hann slutföra ärendets behandling, varför propositionen förföll. Samma öde rönt den vid 1959 års riksdag till Riksdagen överlåtna propositionen (Regeringens proposition nr 34/1959 rd.), angående vilken grundlagsutskottet likväl hann avge ett utlåtande till lag- och ekonomiutskottet (grundlagsutskottets utlåtande nr 10/1961 rd.).

Samtidigt med sistnämnda regeringsproposition behandlade Riksdagen

även en motion av Ålands landsting (№ 1/1959 rd.) med förslag till lag om rätt till allmänt vattenområde inom landskapet Åland. I sitt ovan nämnda utlåtande uttalade grundlagsutskottet vid den samtida behandlingen av såväl Regeringens proposition (№ 34/1959 rd.) som landstingets motion, på grund av dem bl.a. att utskottet med beaktande av de syften, för vilka stadgandet i 25 § lagen om självstyrelse för Åland var ett uttryck, fann det ändamålsenligt att det i landstingets motion ingående lagförslaget skulle godkännas. Därjämte föreslog utskottet att till 1 § av det till Regeringens proposition anslutna lagförslaget då borde fogas ett stadgande, enligt vilket om allmänna vattenområden inom landskapet Åland gäller vad om dem särskilt stadgas.

Med beaktande av ovan anförda synpunkter har Regeringen utarbetat det till denna proposition anslutna förslaget till lag om rätt till allmänna vattenområden. Enligt förslagets 1 § är Finlands territorialvatten och stora fjärdar i insjöar, till den del de är belägna utanför byaråtgång, allmänna vattenområden. Vid tillämpningen av stadgandet bör å ena sidan beaktas vad som är stadgat angående gränserna för Finlands territorialvatten, och å andra sidan åter vad som gäller om på stranden belägen bys förfoganderätt i enlighet med vad därom är stadgat i lagen om råskillnad i vatten och skifte av vattenområde.

Enligt lagförslagets 1 § är allmänna vattenområden jämte botten statens egendom. Som grund för detta stadgande kan hänvisas till den ovan nämnda, hos oss sedan gammalt gällande principen, enligt vilken områden, som icke tillhör någon, äges av staten. Problemet rörande de allmänna vattenområdenas rättsliga ställning har man i stadgandet sökt lösa på ett sätt, som såväl ur historisk synpunkt som med beaktande av det hos oss gällande, på den privata äganderätten grundade vattenrättsliga systemet kan anses ansluta sig till vår rättsordning. Då ingen nu kan anses inneha äganderätt till allmänna vattenområden, innebär stadgandet i 1 § icke någon överföring av äganderätten. Stadgandet innehåller med andra ord ett stadgande om att ifrågavarande områden icke skall betraktas såsom herrelösa.

Då lagen om självstyrelse för Åland trädde i kraft övergick genom ett uttryckligt stadgande i lagens 25 § äganderätten till statens fasta egendom inom landskapet på några särskilt nämnda undantag när till detta. Vid regleringen av de allmänna vattenområdenas rättsliga ställning finner Regeringen det i enlighet med den i detta stadgande uttryckta principen vara riktigt att äganderätten till ifrågavarande vattenområden inom landskapet Åland övergår till landskapet. Då det å andra sidan synes vara ändamålsenligt att frågan om rätten till dessa vattenområden, såsom avsikten vid behandlingen av ärendet i riksdagen år 1959 även var, reg-

leras genom en med anledning av Ålands landstings motion stiftad särskild lag, har i lagförslaget 1 § intagits ett stadgande om att angående allmänna vattenområden inom landskapet Åland gäller vad om dem särskilt stadgas.

I stadgandet rörande statens rätt nämnes uttryckligen, att området jämte botten är statens egendom. Till botten räknas naturligtvis även dess innandömen. Då enligt vår rätt äganderätten till vattenområde bör anses omfatta äganderätten till områdets botten, medan vattnet inom området endast är föremål för ägarens nyttjanderätt, skulle omnämmandet av botten i ifrågavarande sammanhang i själva verket vara överflödigt. Då ett territorialhavs botten likväl i internationellrättslig litteratur någon gång ansetts intaga en annan ställning än själva området och då just till botten utnyttjande anslutna omständigheter närmast föranlett beredningen av föreliggande lagstiftning, har det för tydlighetens skull ansetts riktigt att i detta sammanhang särskilt omnämna botten.

Ovan nämnes, att gränsen för strandägarens rätt mot öppna havet är glidande på grund av landhöjningen. En sådan lösning är icke att anse såsom önskvärd, att yttre gränsen för strandägarens rätt borde fastställas en gång för alla i lagstiftningsväg och genom därpå grundad förrättning, emedan en dylik lösning småningom skulle göra strandägarens rätt till vattenområdet betydelselös på de ställen, där landhöjningen är avsevärd. Detta innebär, att gränsen för det allmänna vattenområdet på grund av förändrade djupförhållanden småningom förskjutes längre ut ifrån kusten och att den enskilda ägarbefogenheten kommer att omfatta områden, som tidigare hade bort hänföras till det allmänna vattenområdet. Då det i lagförslaget 1 § ingående stadgandet om statens äganderätt till allmänt vattenområde beaktas, kan det ovasagda anses innebära till exempel, att om ett utmål ursprungligen helt och hållet varit beläget inom ett område, vartill staten har äganderätt och jämlikt gruvlagen åt markägaren tryggade rättigheter, dessa rättigheter på grund av landhöjningen småningom kunna övergå till enskild strandägare. Då landhöjningen dock i allmänhet är rätt långsam vid största delen av vår kust, förskjutes den gräns, som har betydelse för ägarens rättssfär, så pass långsamt, att denna omständighet oftast torde sakna nämnvärd betydelse ur praktisk synpunkt. Sådana situationer, som ovan antytts, torde av denna orsak i allmänhet icke påkalla speciella åtgärder. Såsom senare nämnes förefaller det däremot att vara erforderligt att i lagen intaga vissa stadganden om beståndet av särskilda rättigheter, som hänföra sig till allmänt vattenområde (2 och 7 §§).

Såsom ovan nämndes, förutsätter lagen om råskillnad i vatten, att nå-

gon kan hava särskild rätt utöver landgrunds-rätten eller att strandbys rätt i någon punkt bestämmas enligt annan grund än i sagda lag är stadgat. Inom allmänt vattenområde har också i stöd av gruvlagen kunnat uppkomma rätt i stöd av inmutning. Därtill finnes på dylika områden sjöfartsanordningar och de ha även eljest kunnat användas såsom grund för konstruktioner och anordningar. Då det är sakenligt, att sådana rättigheter, trots att föreliggande lag stiftas, fortfarande bliva i kraft, har i förslaget 2 § intagits ett uttryckligt stadgande härom. Det har även befunnits ändamålsenligt att föreslå ett stadgande om, att staten icke tillkommer ersättning för ovan avsedd rätt, ej heller för områdets användning såsom underlag för anordning eller konstruktion, förutom då angående dylik ersättning särskilt överenskommits. Denna reservation avser situationer då rättighet eller ibruktagande härrör från tiden före lagens ikraftträdande. Angående förvärv av nyttjanderätt eller annan rätt, sedan lagen trätt i kraft, ingå stadganden i förslagets 6 §

Med beaktande av de meningsskiljaktigheter, till vilka inmutning enligt gruvlagen inom allmänt vattenområde i praktiken lett, och särskilt av frågan därom, huruvida staten bör anses såsom i gruvlagen avsedd markägare i fråga om dessa områden, har det likaså befunnits ändamålsenligt föreslå ett sådant stadgande, att staten icke uppbär markägare tillkommande andel av försvarsavgiften för utmål och icke kräver jordägaren enligt gruvlagen tillkommande brytningsavgift eller annan andel i gruvarbetet, därest mineralfyndighet, till vilken även räknas sjömalm, inmutats eller ansökan om utmål gjorts före lagens ikraftträdande.

Med beaktande av ovannämnda i lagförslagets 2 § intagna stadganden och då av de stadganden, som senare nämnas, ej heller annat följer skulle lagen icke medföra sådant ingripande i enskild rätt, att den borde behandlas i den ordning, som för stiftande av grundlag är stadgat.

Förslagets 3 § innehåller ett stadgande om bibehållande i kraft av allmänt nyttjande av vattenområden. Då den nya lagstiftningen icke syftar till att upphäva eller minska de allmänna rättigheter, vilka enligt olika lagar hänföra sig till ifrågakvarande vattenområden, har det befunnits nödigt att för tydlighetens skull i förslaget intaga ett uttryckligt stadgande härom.

Angående förvaltningen och vården av allmänna vattenområden har intagits stadganden i förslagets 4 §. Vid provning av de olika möjligheterna att ordna nämnda fråga har det befunnits, att något centralt ämbetsverk eller annan sådan myndighet icke förefinnes, till vars verksamhetsområde frågorna om nyttjandet av de allmänna vattenområdena skulle höra i så stor omfattning, att det utan vidare skulle anses klart, att förvalt-

ningen av dessa områden borde anförtros denna myndighet. Då den allmänna övervakningen av vattnen samt statens vattenbyggnadsarbeten i allmänhet höra till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhetsområde, föreslås i propositionen, att ifrågavarande områden skola förvaltas och vårdas av nämnda myndighet. Härmed avses, utöver vad i förslagets 4 och 6 §§ säges, i allmänhet de rättigheter, som inom enskilt vattenområde tillkomma ägaren. Tillika föreslås dock ett stadgande, att statsrådet skulle hava rätt att, utan att fråga vore om någon med expropriationsförfarande jämförlig överföring av ägarbefogenheten från en myndighet till en annan vid behov förordna, att någon del av dessa områden skola förvaltas och vårdas även av annan myndighet, t.ex. forststyrelsen, järnvägsstyrelsen eller sjöfartsstyrelsen.

I förslagets 4 § ha även intagits stadganden om utövande av talan i fråga om åtgärd eller företag, som berör det allmänna vattenområdet och som förutsätter ägarens samtycke eller anslutning till företaget. Ägarens talan skulle härvid föras av den myndighet, i vars vård ifrågavarande område enligt 4 § eller enligt därpå grundat förordnande av statsrådet står.

Då avsikten är att i allmänhet bringa de allmänna vattenområdena i samma ställning som kronans övriga fasta egendom, ha i 5 § intagits stadganden, i vilka i överensstämmelse med vad om kronans jordegendom i övrigt är gällande, bestämmes om statsrådets rätt att till annan överlåta delar av allmänna vattenområden, mineralfyndigheter därstädes samt för deras utnyttjande erforderliga jordområden. I paragrafens 3 mom. föreslås åter ett stadgande, enligt vilket även del av allmänt vattenområde må förklaras för statsgruvefält.

I 6 § föreslås ett stadgande, enligt vilket ingen utan tillstånd av myndighet, som avses i 4 §, på allmänt vattenområde må bygga något eller taga någon del av området i varaktigt bruk, ej heller från botten upptaga sten, sand, grus eller annat ämne. Stadgandet, som till den del berör tagande av ämnen från botten av vattenområde står i samklang med den i förslagets 1 § uttalade principen, berör icke de fall, då den, som vidtager åtgärder äger rätt därtill i stöd av stadgande i lagen om vattenrätten, gruvlagen eller annorstädes i lagstiftningen eller på grund av beslut eller förordnande som av myndighet utfärdats i stöd av sådant stadgande. Detta kan vara fallet till exempel, då fråga är om åtgärd, som företagits i stöd av lagen om vattenrätten eller i fråga om undersökningsarbete, på inmutningsområde i enlighet med gruvlagen.

Då förslaget uppgjorts har man utgått ifrån, att då statsrådet skulle utöva sin enligt 5 § stadgade rätt att överlåta visst område åt annan,

skulle dennes äganderätt fortbestå även efter det området komme att ligga inom byarågång. Likaså skulle, då åt annan i stöd av 6 § överlåtits nyttjanderätt till visst område, denna nyttjanderätt fortbestå. Uppenbarligen borde också sådan särskild rättighet, som avses i 2 §, fortbestå för innehavaren även i det fall, att allmänt vattenområde bli vattenområde, som tillhör by.

I egenskap av ägare till allmänt vattenområde kan staten också taga någon del av dylikt område i bruk för eget ändamål t.ex. för att där uppföra anordningar för sjöfartens tryggnad. Statens äganderätt till dylikt område borde av praktiska orsaker fortbestå även efter det området till följd av landhöjning kommit att falla inom byarågång.

Med beaktande av ovannämnda omständigheter har i förslagets 7 § intagits ett stadgande, i vilket uttalas, att om gränsen för bys vattenområde förflyttar sig, detta ej inverkar på beståndet av sådan rätt till del av allmänt vattenområde, vilken lagligen förvärvats före lagens ikraftträdande eller vilken i stöd av lagen överlåtits åt annan, samt att sådan del av allmänt vattenområde, vilken i vederbörlig ordning tagits i varaktigt bruk av staten, förblir statens egendom.

Närmare bestämmelser angående lagens tillämpning kunde vid behov utfärdas medels förordning (8 §). Dylika bestämmelser kunde utfärdas till exempel rörande användning av allmänna vattenområden för sjöfartsstyrelsens eller försvarsmaktens behov.

Med stöd av vad ovan anförts förelägges Riksdagen till antagande följande lagförslag:

L a g

om rätt till allmänna vattenområden.

I enlighet med Riksdagens beslut stadgas:

1 §.

Finlands territorialvatten och stora fjärdar i insjöar äro, till den de äro belägna utanför byarågång, allmänna vattenområden. Allmänna vattenområden jämte botten äro statens egendom.

Angående allmänna vattenområden inom landskapet Åland gäller vad om dem särskilt stadgas.

2 §.

Härförinnan lagligen förvärvad enskild rätt till fiskeplats utanför byarågång eller annan särskild rättighet till viss del av allmänt vattenområde är fortfarande i kraft. Anordning eller konstruktion som lagligen tidigare inrättats på allmänt vattenområde och som betjänar sjöfarten eller landtrafiken, hamn, flottning, fiske eller annat syftemål, må fortfarande där bibehållas utan hinder av stadgandena i denna lag. Staten

tillkommer icke ersättning för dylik rätt, ej heller för områdets användning såsom underlag för anordning eller konstruktion, som inrättats före denna lags ikraftträdande, förutom då angående dylik ersättning särskilt överenskommits.

Har någon före denna lags ikraftträdande på allmänt vattenområde inmutat mineral- eller sjömalmsfyndighet eller ansökt om utmål, uppbär staten icke markägare tillkommande andel av försvarsavgiften och kräver icke jordägaren enligt gruvlagen tillkommande bytningsavgift eller annan andel i gruvarbetet.

3 §.

Denna lag medför icke ändring i vad som särskilt är stadgat eller annars gäller om rätt att idka fiske eller jakt på allmänt vattenområde eller där bedriva trafik eller flottning eller utöva annat allmänt nyttjande.

4 §.

De allmänna vattenområdenastå under väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förvaltning och vård, såvida statsrådet icke för något områdes vidkommande annorlunda förordnar.

Förutsätter viss åtgärd eller visst företag, i enlighet med vad som särskilt därom stadgats eller annars är gällande, samtycke av områdets ägare eller ock, att ägaren förenar sig om företaget, föres talan för allmänt vattenområdes vidkommande av den myndighet, under vars förvaltning området enligt 1 mom. står.

5 §.

Statsrådet har rätt att, med iakttagande i tillämpliga delar av vad om föryttring av staten jordegendom är stadgat, åt annan överlåta del av allmänt vattenområde, då denna del är av ringa värde eller är erforderlig för hamn, lastningsplats, sjöfart eller landtrafik eller för annat ändamål av motsvarande slag.

Vad särskilt är stadgat om statsrådets rätt att till annan föryttra statens ägande mineralfyndigheter och för deras utnyttjande erforderliga jordområden, gäller på motsvarande sätt också allmänna vattenområden samt inom dem belägna mineralfyndigheter.

Del av allmänt vattenområde må förklaras för statsgruvefält med iakttagande på motsvarande sätt av vad om dylik förklaring beträffande område på statens mark är stadgat.

6 §.

Utan tillstånd av myndighet, som avses i 4 §, må ingen på allmänt vattenområde bygga något eller taga någon del av området för varaktigt bruk, ej heller från botten upptagasten, sand, grus eller annat ämne,

såvida fråga ej är om åtgärd, till vilken vederbörande har rätt i stöd av stadgande i lagen om vattenrätten, gruvlagen eller i annan lagstiftning eller i stöd av myndighets beslut eller förordnande, som grundar sig på dylikt stadgande.

7 §.

Förflyttar sig gräns mellan by och allmänt vattenområde, inverkar detta icke på beståndet av sådan rätt till del av allmänt vattenområde, vilken lagligen förvärvats före denna lags ikraftträdande eller vilken i stöd av denna lag överlåtits åt annan. Sådan del av allmänt vattenområde, vilken i vederbörlig ordning tagits i varaktigt bruk för staten förblir statens egendom.

8 §.

Närmare bestämmelser om tillämpningen av denna lag må vid behov utfärdas genom förordning.

Helsingfors den 1964.

Republikens President

Justitieminister